

بررسی مسائل فهرست نویسی در ایران

در گفت و گو با دکتر رحمت الله فتاحی
استاد دانشگاه و رئیس انجمن کتابداری و اطلاع رسانی ایران

○ گفت و گو: افشین موسوی چلک

دکتر رحمت الله فتاحی دارای مدرک دکترا در رشته علوم کتابداری و اطلاع رسانی از دانشگاه نیوسات ولز استرالیاست و از فعال ترین اساتید این رشته در ایران به شمار می رود. ایشان ۵ کتاب تألیف و ترجمه کرده و ۴۱ مقاله فارسی و انگلیسی نوشته است. وی بیش از یک دهه است که در گروه علوم کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه فردوسی مشهد فعالیت می کند و هم اکنون علاوه بر مدیریت گروه کتابداری این دانشگاه ریاست انجمن کتابداری و اطلاع رسانی ایران را نیز برعهده دارد. درباره کتابهای تألیفی و نیز حوزه فعالیت شان، گفت و گویی ترتیب داده ایم که در ذیل می آید:

○ با تشکر از شما که وقت خودتان را در اختیار ما قرار داده اید. لطفاً اول خودتان را معرفی کنید و در مورد آثارتان توضیحاتی بفرمایید؟
من پنجاه و یک سال دارم. دارای مدرک کارشناسی زبان انگلیسی از دانشگاه فردوسی، کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی از دانشگاه تهران و دکترای کتابداری از دانشگاه نیوسات ولز استرالیا هستم. هم اکنون نیز عضو هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد و مسئول گروه کتابداری آن دانشگاه هستم.

ابتدا لازم است به یک نکته کلی اشاره کنم: وقتی کسی شروع به نوشتن می کند، ابتدا آثارش جهت خاصی ندارد و هرچه به نظرش می رسد، ترجمه یا گردآوری یا تألیف می کند. در واقع، یک

نوع سرگشتگی و سرگردانی در آثار اولیه هرکس به نظر می‌رسد. خیلی کم هستند افرادی که از ابتدا بدانند که می‌خواهند چه چیزی و برای چه کسی بنویسند. علت این امر هم برمی‌گردد به نظام آموزشی و فرهنگی کشور. ما در دوران تربیت خود جهت مشخصی نداریم. من هم این مشکل را در آثار اولیه‌ام داشته‌ام. من نمی‌دانستم چه بنویسم، در چه حوزه‌ای و برای چه کسی؟ اما کم کم این شناخت به وجود آمد، ولی متأسفانه خیلی دیر.

به هر صورت من به فهرست‌نویسی و اسم جدیدش سازماندهی دانش و فهرستهای رایانه‌ای و تکنولوژی اطلاعات و مخصوصاً وب سایت کتابخانه‌ای گرایش پیدا کردم.

من یک کتاب تألیفی دارم، ۵ کتاب ترجمه و تعدادی کتاب نیز به صورت مجموعه مقالات گردآوری کرده‌ام. تقریباً ۴۱ مقاله نوشته‌ام ۱۱ عنوان آن به زبان انگلیسی در مجلات بین‌المللی منتشر شده است. دو کتاب هم در دست تألیف دارم: یکی کتاب مدیریت نشریات ادواری، و دیگری خدمات مرجع اینترنتی امیدوارم کتابی هم سال آینده درباره فهرست‌نویسی رایانه‌ای تألیف کنم تا بتوانم نیاز فهرست‌نویسان را در محیط‌های جدید برآورده سازم.

عنوان اولین مطلبی که منتشر کردید، چه بود؟

زمانی که دانشجوی کارشناسی ارشد بودم، اولین مقاله‌ام با عنوان «مشکلات کتابخانه‌های دانشگاهی» در روزنامه کیهان چاپ شد که با تشویق استاد آقای دکتر ابرامی مواجه شد. از آن زمان تصمیم گرفتم که مقداری از وقتم را برای نوشتن بگذارم. ما چون روی نوشتن تمرین نداریم، نوشته‌هایمان با اشکالات زیادی روبه‌رو است و ممکن است مطالب تکراری زیادی در آن دیده شود و شیوه بیان مطالب ناقص باشد. این موضوع به اشکالات نظام آموزشی برمی‌گردد که توانایی نوشتن، تحلیل و خلاقیت را به ما آموزش نمی‌دهد. اگر این کار صورت می‌گرفت مسلماً تعداد کسانی که قادر به تألیف کتاب بودند، بیشتر می‌شد و دانشی که در ذهن ما محبوس است برای انتشار در جامعه جایگاهی پیدا می‌کرد. به هرصورت، من نویسنده نیستم و فقط مطالبی را جمع‌آوری کرده‌ام که تصور می‌کردم مورد استفاده دیگران واقع می‌شود.

خودتان کدام یک از کتابهایتان را بیشتر می‌پسندید؟

من برای دو کتاب اخیرم خیلی زحمت کشیده‌ام و آنها را مؤثرتر می‌دانم: یکی کتاب اینترنت: جنبه‌های نظری و کاربردی آن و دیگری مجموعه فهرست‌های رایانه‌ای است. البته باز نظر خوانندگان و دانشجویان تعیین‌کننده است. اما درخصوص ترجمه، بیشترین تلاشم را معطوف کتاب مفاهیم بازیابی اطلاعات کردم. متن کتاب خیلی سنگین بود و با همکاری آقای دکتر آزاد سعی

من به فهرست‌نویسی و اسم جدیدش سازماندهی دانش و فهرستهای رایانه‌ای و تکنولوژی اطلاعات و مخصوصاً وب سایت کتابخانه‌ای گرایش پیدا کردم

من به این حرفه علاقه زیادی دارم و تصورم این است که این حرفه می‌تواند به پیشرفت جامعه کمک زیادی بکند؛ چون با مبانی دانش و خرد سر و کار دارد. تلاش کردم تا به پیشرفت جامعه حرفه‌ام کمک کنم. پس یک بنیاد ایمانی لازم است برای اینکه انسان فعالیتش را جهت بدهد و این فعالیت را زیاد کند. من از بسیاری از جنبه‌های تفریحی و اوقات فراغتم صرف نظر می‌کنم و وقتم را صرف کارهایی می‌کنم که می‌تواند مؤثر باشد. در مبحث آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی به هیچ وجه معتقد نیستم کارهایی که انجام می‌دهم کامل و بی‌نقص است. خودم بعد از مدتی متوجه می‌شوم که نقایص کارم چیست؛ شاید به دلیل دانش کم و تعجیل در تدوین و انتشار یک اثر باشد. اعتقاد دارم تا زمانی که تألیف، ترجمه، پژوهش و انتشار کتاب و مقاله در این حوزه زیاد نشود، این حوزه پیشرفت نمی‌کند.

یکی از کتابهای بسیار خوبی که مورد استقبال کتابداران و دانشجویان کتابداری قرار گرفت، کتاب فهرست‌نویسی اصول و روشهاست که هم اکنون ویرایش سوم آن به بازار آمده است. لطفاً درباره انگیزه تألیف کتاب و اهمیت آن برای کتابداران توضیح بفرمایید.

این کتاب ابتدا یک جزوه درسی برای فهرست‌نویسی در مقطع کاردانی و کارشناسی بود. زمانی که تصمیم گرفتم این کتاب را منتشر کنم، یک کتاب درسی که منطبق با برنامه‌ها و سرفصلهای درسی باشد وجود نداشت. وقتی ویرایش اول آن منتشر شد، متوجه شدم که غلط‌های املائی زیادی دارد.

به دلیل اینکه در ایران نبودم، نظارتی بر چاپ و کیفیت آن نداشتیم. بعد از تحصیل در دوره دکترا متوجه شدم که منابع جدیدتری باید مطالعه بکنم و به محتوای کتاب بیفزایم و در آن تجدیدنظر کنم. این کار در سال ۱۳۷۷ انجام شد و تقریباً حدود ۵۰ صفحه مطلب جدید به آن اضافه گردید و انطباق آن با سرفصلهای درسی بیشتر شد. در واقع، مبانی نظری فهرست‌نویسی در این کتاب تقویت گردید. در سال ۱۳۷۹ ویرایش سوم آن انتشار یافت و حدود ۵۰ صفحه دیگر به آن اضافه شد و به خصوص در بخش فهرست‌نویسی رایانه‌ای مطالب جدیدتر شد. این کتاب یک کتاب درسی است که فقط به فهرست‌نویسی توصیفی و تحلیلی کتاب محدود می‌شود و رده‌بندی را شامل نمی‌شود. زیرا اولاً این حوزه خیلی عمق دارد و بهتر است یک کتاب مستقل راجع به آن انتشار یابد، ثانیاً من در زمینه رده‌بندی اطلاعات زیادی ندارم.

وقتی که این کتاب به صورت جزوه‌ای درسی بود، نمونه‌هایی از کارتهای فهرست‌نویسی کتابهای مختلف در آن درج شده بود که بعد از چاپ کتاب این نمونه‌های فهرست‌نویسی حذف شد. دلیل حذف این نمونه‌ها چه بود؟

این نمونه‌ها حجم کتاب را فوق العاده زیاد می‌کند و چون به صورت تصویر است در هر صفحه بیش از دو نمونه نمی‌توان گنجانید. بنابراین، شاید کتاب صد صفحه اضافه می‌شد و این صدصفحه هزینه کتاب را فوق العاده بالا می‌برد. باتوجه به اینکه کتاب درسی است و در کلاس تدریس می‌شود، معمولاً دانشگاه باید این نمونه‌ها را ارائه بدهد و خود دانشجو با خلاقیت بیشتری کار فهرست‌نویسی را دنبال کند.

در کتابهای تألیفی کشورهای پیشرفته هم به ندرت دارای نمونه هستند. فقط شاید در دهه ۷۰ یک یا دو کتاب فهرست‌نویسی داشتیم که نمونه برگه داشتند. به نظر آوردن نمونه چندان ضروری نیست.

آیا قواعد فهرست‌نویسی ارائه شده در این کتاب با آخرین ویرایش قواعد فهرست‌نویسی انگلو- امریکن مطابقت دارد یا تغییراتی باتوجه به نیازهای ما در این قواعد داده شده است؟

من قواعدی را که کتابخانه ملی اضافه کرده است در این کتاب اعمال کردم. قواعد فهرست‌نویسی انگلو امریکن را نیز تا سال ۱۹۹۳ در کتابم گنجانده‌ام. از آن به بعد تغییراتی که در انگلو امریکن صورت گرفته جزئی است.

تغییر عمده‌ای که در قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن صورت گرفته مربوط به فهرست‌نویسی رایانه‌ای و فهرست‌نویسی نشریات ادواری است و کتاب من راجع به این موضوع نیست.

یکی از مباحثی که در کتاب فهرست‌نویسی: اصول و روشها مطرح شده خدمات فهرست‌نویسی متمرکز و تعاونی است. آیا در ایران چنین خدماتی ارائه می‌شود و آیا ضرورتی برای این کار وجود دارد؟

فهرست‌نویسی متمرکز یکی از مبحثهای بسیار مهم به شمار می‌رود؛ زیرا دو بُعد در آن مطرح است. یکی بُعد مالی است. اگر کار به صورت فهرست‌نویسی متمرکز صورت گیرد، از نظر مالی صرفه جویی خواهد شد. بُعد دیگر فهرست‌نویسی متمرکز هماهنگی در سطح کتابخانه‌هاست. به دلیل این که کتابخانه‌ها ارتباطی قوی با یکدیگر نداشته‌اند، فهرست‌نویسی متمرکز در وضعیت خوبی اجرا نشده است. زمانی مرکز خدمات کتابداری این کار را اجرا کرد که در یک سطح محدودی صورت گرفت و تعداد کتابخانه‌ها نیز کم بود. الان کتابخانه‌ها فوق العاده زیاد شده‌اند؛ این هماهنگی فوق العاده ضعیف است. کتابخانه ملی تا جایی که امکان داشته، شرایط را برای هماهنگ کردن به وجود آورده است؛ اما چون کتابخانه‌ها پراکنده هستند و خطمشی فهرست‌نویسی و رویه اجرایی آنها با یکدیگر متفاوت است، در این کار موفق نبوده است.

فهرست‌نویسی متمرکز فواید عملی، اجرایی،

بُعد دیگر فهرست‌نویسی متمرکز هماهنگی در سطح کتابخانه‌هاست به دلیل این که کتابخانه‌ها ارتباطی قوی با یکدیگر نداشته‌اند، فهرست‌نویسی متمرکز در وضعیت خوبی اجرا نشده است

مالی و استاندارد در بردارد.

یکی از مباحث مهم در فهرست‌نویسی، CIP فهرست‌نویسی پیش از انتشار است که هم در سرعت فهرست‌نویسی و هم در وقت آن تأثیر بسزایی دارد که متأسفانه در ایران با قوت زیادی صورت نمی‌گیرد. مشکلات این کار را بیان بفرمایید.

این مبحث هم مبحث مهمی است هم از نظر سرعت در کار و هم از نظر صرفه جویی مالی. البته در چند سال اخیر وضعیت بهبود یافته است. تعداد ناشران علاقه‌مند به فهرست‌نویسی پیش از انتشار افزایش یافته است و در مراکز استانها، کتابخانه‌هایی این کار را به عهده دارند. البته این کار دشواریهایی در بردارد؛ از جمله طولانی شدن فرآیند چاپ کتاب که در برخی موارد حداقل یک تا دو ماه چاپ کتاب را به تأخیر می‌اندازد. CIP به اعتبار کتاب می‌افزاید و هماهنگ‌سازی در فهرست‌نویسی راتقویت می‌بخشد و باعث صرفه جویی مالی نیز خواهد شد. ناشران را باید متوجه مزایای آن کرد و از این طرف هم کتابخانه‌ها به کار فهرست‌نویسی پیش از انتشار اهمیت بیشتری بدهند و این کار را تسریع کنند.

یکی از مشکلاتی که فهرست‌نویسان دارند، ناآشنایی با فهرست‌نویسی رایانه‌ای است. شما در فصل یازده کتابتان اطلاعاتی کلی در این باره ارائه

کرده‌اید. چه ضرورتی باعث شد که شما این فصل را در این ویرایش به کتابتان اضافه کنید؟ و نقش آپک (OPAC) را در فهرست‌نویسی چگونه می‌بینید؟

ما از فن‌آوری جدید استفاده می‌کنیم و برای اینکه کارها را بهتر انجام دهیم و کاربران با شیوه دسترسی و جستجو و بازیابی بهتر آشنا شوند، باید فهرست‌نویسی در محیط رایانه‌ای در مباحث آموزش کتابداری گنجانده شود. متأسفانه در این کتاب مطالب کمی درباره فهرست‌نویسی رایانه‌ای ارائه شده و علت این است که فعلاً کتاب در مقطع کارشناسی تدریس می‌شود و خود فهرست‌نویسی بحثهای مفصلی دارد. انشاءالله اگر فرصتی پیش بیاید، در سال آینده کتابی درباره فهرست‌نویسی رایانه‌ای تألیف خواهیم کرد.

این مبحث از نظر کار با نرم‌افزارها در ورود اطلاعات استاندارد شده و ساختن پایگاه‌های اطلاعات کتابشناختی و گذاشتن این پایگاهها در دسترس کاربران اهمیت دارد.

کارشناس کتابداری باید با کار با نرم‌افزارها و محیط فهرست‌نویسی رایانه‌ای آشنا باشد. در این باره باید کتاب مستقلی نوشته شود. انشاءالله در ویرایش بعدی و در کتاب مستقل در این زمینه اطلاعات بیشتری ارائه خواهد شد.

از کتابهای بسیار خوبی که در زمینه کتابداری، شما و دکتر اسدالله آزاد ترجمه کرده‌اید کتاب مفاهیم ذخیره و بازیابی اطلاعات است. مطالب کتاب تازه نیست؛ ولی از قوت بالایی برخوردار است. دلیل انتخاب این کتاب برای ترجمه چه بوده است؟ چه فوایدی برای کتابداران خواهد داشت؟ همان طور که در پیشگفتار این کتاب اشاره شده است، این کتاب یکی از کتابهایی است که در مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاههای خارج از کشور تدریس می‌شود و نویسنده آن خانم میراندا پائو بسیار متبحر است. این کتاب یک کتاب کلاسیک است و بیشتر مطالب آن درباره بازیابی اطلاعات است. اما از زمان تألیف آن یک دهه می‌گذرد و مسائل جدیدی در این زمینه مطرح شده است. علت ترجمه آن، ارزشمندی اصول و مفاهیم بازیابی اطلاعات است. این کتاب مفاهیم را مطرح می‌کند و زیاد به روشها نمی‌پردازد. این کتاب برای دوره کارشناسی ارشد مفید و مناسب است. اما از آن زمان تا به حال بحثهای جدیدی از جمله اینترنت و وب در بازیابی اطلاعات مطرح شده است. چون نویسنده این کتاب فوت کرده است، ما نمی‌توانیم آن را ویرایش کنیم. اما می‌شود کتاب دیگری ترجمه کرد که به مباحث جدیدی می‌پردازد از جمله کتاب «بایزاستین» که کتاب فوق العاده جامع و خوبی است، اما خیلی حجیم است و ما هم متأسفانه فرصتمان خیلی کم است.

درباره اهمیت کتاب مفاهیم بازیابی اطلاعات

باید گفت که بیشتر کاری که انجام می‌دهیم از قبیل فهرست‌نویسی و سازماندهی به خاطر این است که در نهایت اطلاعاتی را که ذخیره شده، خیلی خوب، با سرعت و به سهولت بازیابی کنیم. بیشتر تلاشها در بخش سازماندهی مربوط به ورود اطلاعات بوده است. اما کتابهای موجود پاسخی برای این که بازیابی اطلاعات چگونه باید صورت گیرد ندارند، بنابراین، بازیابی متأثر از سازماندهی و نمایه‌سازی خوب است. پس اصولی که در بازیابی مطرح است، حتماً باید به دانشجو تدریس شود تا با اهمیت کار در ذخیره، نمایه‌سازی، سازماندهی تشکیل فایلهای آشنا شود و تمام تلاش این باشد که در نهایت بازیابی بهتر صورت گیرد. این کتاب کامل نیست؛ ولی حداقل در سطح کارشناسی ارشد می‌تواند تدریس شود.

از کتابهای پایه و دستنامه‌های ضروری در فهرست‌نویسی کتاب قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن است که شما ترجمه کرده‌اید. متأسفانه در کشور ما فقط از قسمت قواعد فهرست‌نویسی آن استفاده می‌شود و برای فهرست‌نویسی نسخ خطی، مواد آرشیوی و... از آن استفاده نمی‌شود. نظر شما درباره این کتاب چیست و چرا از بخشهای مختلف این کتاب استفاده نمی‌شود و فهرست‌نویسی مواد غیرکتابی در ایران به طور سلیقه‌ای صورت می‌گیرد؟

همانطور که می‌دانید، مبحث فهرست‌نویسی به شکل جدید سابقه طولانی در ایران ندارد. حداکثر می‌توانیم بگوییم ۴ دهه سابقه دارد. کتابخانه‌ها مشکل زیادی در سازماندهی داشتند و حجم کار سازماندهی زیاد بود. بنابراین، اولویت را به فهرست‌نویسی منابع کتابی دادند و در آموزش کتابداری (فهرست‌نویسی) همین اولویت حاکم است و بیشتر مدرسان تمام تلاششان این است که فهرست‌نویسی کتاب را آموزش بدهند. کتاب‌ها باعث چنین نگرشی بودند.

چون آن کتاب، کتابی جامع بود و فهرست‌نویسی همه منابع را در برداشت من تصمیم گرفتم آن را ترجمه کنم؛ با این پیش ذهن که پس از مدتی فهرست‌نویسی کتاب سروسامان خواهد گرفت و فرصت پیدا خواهد شد برای سایر منابع کتابخانه‌ای. اما متأسفانه به دلیل نبود مدیریت کتاب‌شناختی و شبکه کتاب‌شناختی، کار فهرست‌نویسی هماهنگ نیست. تکراری است و برای یک کتاب واحد هزینه‌های زیادی پرداخت می‌شود. در سطح کشور شاید یک کتاب واحد بیش از هزار بار در کتابخانه‌های مختلف فهرست شده است و هزینه زیادی پرداخت شده است. بنابراین، مشکل فهرست‌نویسی کتاب همچنان باقی است و این فرصت برای کتابداران پیش نیامده است که به فهرست‌نویسی سایر منابع بپردازند. اما این کتاب اطلاعات لازم را در اختیار کسانی که ممکن است

CIP به اعتبار کتاب می‌افزاید و

هماهنگ‌سازی در فهرست‌نویسی را تقویت می‌بخشد و باعث صرفه جویی مالی نیز خواهد شد

فرصتی پیدا کنند و منابع دیگر را فهرست کنند، قرار می‌دهد. البته همچنان که گفتیم تا ویرایش ۱۹۸۸ را در بردارد. از آن زمان به بعد جزییات زیادی به خود این کتاب اضافه شده است که به صورت جزوه و به شکل پیوست منتشر شده است.

درباره کتاب‌هایی که با مشارکت شما منتشر شده است مثل کتاب اینترنت: جنبه‌های نظری یا کتاب‌های دیگر توضیحاتی بفرمایید.

خوشبختانه حوزه کتابداری در ایران نسبت به گذشته فوق‌العاده فعالتر شده و از نظر کمیت تعداد دانشجویان کتابداری، گروه‌های کتابداری و مدرسان افزایش پیدا کرده است و کتابخانه‌ها هم با مباحث جدید سروکار پیدا کرده‌اند و از فن‌آوری جدید استفاده می‌کنند. به هر حال، کتابداران همیشه تلاششان این بوده است که خودشان را پا به پای زمان پیش ببرند و از آخرین فن‌آوری موجود استفاده کنند.

یکی از مباحث برای ارائه خدمات اطلاع‌رسانی بهتر اینترنت است که بحث نسبتاً جدید در سطح دنیا است و ما اختلاف زیادی با سایر کشورها از این نظر نداریم. بنابراین، لازم است اطلاعاتی در زمینه استفاده از آن در کتابخانه‌ها، هم از بعد نظری و هم از بعد عملی فراهم آید تا پاسخگوی علاقه‌مندان باشد. وقتی به من پیشنهاد شد که چنین کتابی را

ویراستاری علمی کنم و هدایت آن را به عهده بگیرم با کمال میل قبول کردم؛ چون اعتقاد داشتم که چنین چیزی می‌تواند مؤثر باشد و در پیشبرد دانش جدید در حوزه کتابداری نقش بسزایی داشته باشد. کار من این بود که مباحث را نظارت و هدایت کنم. اگر درباره مباحثی اطلاعاتی وجود نداشت، من پیشنهاد می‌کردم تدوین شود.

خوشبختانه مجموعه منسجم و خوبی فراهم شد که تمام جنبه‌های کاربردی و نظری اینترنت در حوزه کتابداری را پوشش داد. در نوع خودش اولین کتاب است که در ایران منتشر شده است.

فکر می‌کنم یکی از امتیازات این کتاب این است که حوزه مطالعه بیشتر را به کتابداران گوشزد می‌کند و هرکس می‌تواند در یک زمینه مطالعه بیشتر و پژوهش کند.

من خودم از تهیه این کتاب راضی هستم. فکر می‌کنم استقبال زیادی از آن شده است. حتی خارج از حوزه کتابداری این کتاب به فروش رفته و جایگاه خودش را پیدا کرده است.

درباره کتاب فهرست‌های رایانه‌ای: کاربرد و توسعه که مجموعه مقالات است نیز توضیح بفرمایید.

یکی دیگر از حوزه‌هایی که مورد علاقه من است، فهرست‌های رایانه‌ای است که با فهرست‌نویسی و فن‌آوری ارتباط پیدا می‌کند. وقتی که به ایران آمدم، متوجه شدم که کتابخانه‌های زیادی از نرم‌افزارهای جدید استفاده می‌کنند و کسانی که در این شرکت‌های طراحی نرم‌افزار مشغول کار هستند نهایت تلاش را می‌کنند که نرم‌افزار بهتری به کتابداران ارائه دهند.

باتوجه به اینکه بخشی از پایان‌نامه من راجع به این موضوع بود و اطلاعات جدیدی داشتم که متأثر از مطالعات در یک کشور نسبتاً پیشرفته بود، تصمیم گرفتم که سمیناری در این زمینه برگزار کنیم.

مباحث مربوط به سمینار را، چون در حوزه تخصص من بود، تدوین کردم و با همکارانم در گروه کتابداری دانشگاه فردوسی آنها را بررسی و اصلاح کردیم و در نهایت فراخوان مقاله را چاپ کردیم.

همایش برگزار شد و در نوع خودش تخصصی‌ترین همایش کتابداران در ایران بود. از نظر کیفیت هم یکی از جنبه‌های مثبت زندگی حرفه‌ای من بود و تقریباً ۷ یا ۸ معرفی و تمجید از این همایش در مطبوعات چاپ شد و در نهایت مجموعه مقالات آن به صورت کتاب منتشر گردید که مقالات آن می‌تواند در امر آموزش و پژوهش فهرست‌های رایانه‌ای مورد استفاده فراوانی قرار گیرد.